

SŁOWO WSTĘPNE

24. tom „Studiów i Materiałów z Dziejów Śląska”, podobnie jak poprzedni, wydany został we współpracy z Polskim Towarzystwem Historycznym Oddział w Katowicach, które przyczyniło się do uzyskania dofinansowania tomu przez Komitet Badań Naukowych. Kolejny tom zawiera artykuły i materiały historyczne odnoszące się do dziejów Śląska, z położeniem większego nacisku na dzieje Górnego Śląska.

Artykuł R. Barnata *Bitwa na ziemiach plemiona Dziadoszan w 1015 r. – rekonstrukcja wydarzeń* przynosi rekonstrukcję przebiegu bitwy między wojskami Bolesława Chrobrego i cesarza Henryka II. Autor przedstawia tę bitwę jako jeden z największych sukcesów militarnych pierwszych Piastów. M. L. Wójcik w artykule *Uwagi w sprawie daty podziału ziemi raciborskiej po śmierci Władysława, księcia opolskiego († 1281), w świetle najstarszych dokumentów jego synów, Mieszka i Przemysła* stara się ustalić daty ostatecznego podziału ziemi raciborskiej, który wyznacza na okres między 10 maja 1290 a 17 stycznia 1291 r. Rozprawa S. Solickiego *Książka na północnym Śląsku w średniowieczu* zwraca uwagę na rolę książki i tworzenie się księgozbiorów w północnej części Śląska. Autor wykazuje, że książka na tym terenie już w XIV wieku była często używana, służąc głównie duchowieństwu. J. Gorzelik w artykule *Johann Melchior Österreich – rzeźbiarz górnośląski doby baroku. Stan badań i postulaty badawcze* omawia postać i działalność Johanna Melchiora Österreicha, jednego z najsłynniejszych rzeźbiarzy działających na Górnym Śląsku w XVIII wieku. Zgłasza przy tym postulaty badawcze wobec niewielkiej wiedzy o tym artyście, a także postulat inwentaryzacji zabytków sztuki, związanych z tym rzeźbiarzem. B. Sopot-Zembok (*Osiemnastowieczni młynarze z Łąki w świetle swych testamentów*) ukazuje rolę testamentów w poznawaniu młynarstwa na przykładzie młynarzy z Łąki w Księstwie Cieszyńskim. T. Bogacz w artykule *Opisy topograficzne Górnego Śląska do połowy XIX wieku* dokonuje inwentaryzacji opisów topograficznych Górnego Śląska od początku XVI wieku. Obrazuje przy tym stan wiedzy i jej rozwój o Górnym Śląsku w oznaczonym wyżej wymiarze czasowym. Z. Hojka w artykule *Struktura organizacyjna polsko-francuskiej spółki skarbowej „Skarboferm”* podkreśla znaczącą rolę tej spółki na Górnym Śląsku. Autora interesują przede wszystkim organy zarządzające i ich skład. H. Ćwięk (*Zwalczanie wywiadu niemieckiego na Śląsku w latach 1933–1939 w świetle działań specjalnych Samodzielnego Referatu Informacyjnego Dowództwa Okręgu Korpusu nr V w Krakowie*) zwraca uwagę na dogodne warunki funkcjonowania na Śląsku niemieckich służb specjalnych oraz uzależnienie tego terenu i jego ludności od Niemców. Poddaje przy tym ocenie działalność organów polskiego kontrwywiadu. Wspomnieniowy charakter posiadają publikowane uwagi nie żyjącego już K. Popiołka (*Przygotowania do uruchomienia po II wojnie światowej szkolnictwa na Śląsku*), pierwszego Rektora Uniwersytetu Śląskiego, zaangażowanego podczas wojny i po jej zakończeniu w działalność polskiego szkolnictwa na Śląsku. Z. Wozniczka

(*Aparat bezpieczeństwa publicznego na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach 1945–1947*) omawia aparat przemocy na terenach Górnego Śląska. Kładzie nacisk na specyficzne cele, jakimi kierowały się tu władze aparatu bezpieczeństwa, związane m.in. z koniecznością zabezpieczenia dopływu taniej siły roboczej do śląskich hut i kopalń. K. Pawlik w artykule *Zbiory specjalne Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Nysie (obecnie w Opolu)* omawia bogate zasoby biblioteki, przypominając także jej początki. Autorzy opartego na niedostępnym do niedawna materiale źródłowym artykułu *Odgłosy powstania ludowego w NRD w 1953 r. na Dolnym Śląsku*, A. Małkiewicz, K. Ruchniewicz, starają się pokazać, że społeczeństwo Śląska żywo i z wielką życzliwością reagowało na powstanie w NRD, choć ówczesna propaganda dążyła do wykazania czegoś wręcz przeciwnego. Przejawami sympatii, jak ukazano w artykule, były poważnie zaniepokojone lokalne władze partyjne.

Antoni Barciak